

biografia

JORDI PUJIULA: UN HOME SAVI I BO

EL PSIQUIATRE HA ESTAT UN REFERENT PER A LA CULTURA I LA HISTÒRIA MÉS RECENTS D'OLOT I LA GARROTXA

Mesurat i tranquil, mantenia una certa distància en el tracte, una mica professional, com d'autodefensa, segons ell mateix reconeixia. Però era proper en la conversa, gran dialogador i encara millor oïdor, capaç d'esgotar tots els arguments abans de donar per tancat un debat.

JESÚS GUTIÉRREZ > TEXT

ARXIU FAMILIAR I JESÚS GUTIÉRREZ > FOTOS

És impossible reduir Jordi Pujiula a 6.000 caràcters. Home tenaç i obstinat, gran col·leccionista de tot allò que pugui ser col·leccionable, amant apassionat de la història de la seva comarca i de la seva localitat, *olotinista* convençut i militant però gens exclusivista, ens deixa inacabats, entre altres escrits i apunts, un volum d'història local sobre el franquisme (una etapa clau que ell coneixia com ningú) i una història mèdica de les comarques gironines.

Recordava sempre que el fet d'haver anat a estudiar el batxillerat a Girona li havia obert els ulls. Allà va tenir de professor Santiago Sobrequés, que el va marcar. Amb tot, la seva vocació per la història no el va desviar de la seva vocació professional: la medicina, que

va estudiar a Barcelona durant els anys més actius de l'oposició anti-franquista a la universitat (coincidí amb la Caputxinada i la creació del SDEUB). Quan en parlava, deixava clar que la universitat d'aquells anys havia ensenyat poca matèria però havia format grans ciutadans. Va ser llavors que va ingressar al PSUC, tot i que mai no va ser un militant gaire actiu. Sempre, però, va mantenir aquest progressisme d'esquerres en el seu ideari i en la seva actitud vital.

Tornat a Olot, ben aviat es va vincular als nuclis més actius de la cultura local no oficial. Va participar en nom-

Va triar la psiquiatria en considerar-la la branca més humanista i menys mèdica de la medicina

>> *Jordi Pujiula, en ingressar a la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya. Fontana d'Or, Girona (2008).*

broses xerrades i en diverses revistes, primer *Olot-Misión*, més endavant *L'Olotí*, el *Gra de Fajol*, el *Doble Set* o *A 440 mts* i més recentment *Les Garrotxes*. És difícil trobar cap acció cultural d'envergadura en què no participés. Això sense parlar de la que ha estat, potser, la seva aportació més perso-

D. ROS

>> **Jordi Pujiula i Ernest Lluch durant la presentació del llibre *El carlismo, de Jordi Canal, a la llibreria Drac, d'Olot (2000).***

nal: des del 1993 era el president del Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca (PEHOC), una entitat que ha complert ja 78 anys de vida i que és la degana dels centres d'estudis gironins. En accedir a la presidència va rebre un llegat difícil: un Patronat que amb prou feines havia pogut sobreviure al franquisme, amb una publicació que no sortia amb regularitat i una inactivitat general que coincidia amb la crisi que van haver de superar totes les entitats d'aquest tipus. Va saber refer-lo, envoltant-se de persones que coincidien amb el seu entusiasme, i va saber donar-li una orientació més divulgativa, més didàctica, convençut com estava que la història és no només la millor eina per entendre els canvis socials passats sinó també la millor forma d'interpretar el present. Avui el PEHOC, gràcies a Pujiula, és un vell que té una relativa bona salut. Ell mateix s'havia especialitzat (i apassionat) en els períodes més compromesos del nostre passat comú: la II República, la Guerra Civil i el franquisme. Va rescatar de l'oblit alguns personatges clau,

com els germans Garganta, o el doctor Danés, fundador del PEHOC i també gran afeccionat a la història. Es va dedicar a construir ponts que consolidessin valors per a les noves generacions. Aquest era un dels seus objectius: recuperar personatges que es poguessin convertir en models d'actitud, de dignitat. Per això es fixava en aquells períodes. Col·laborador entusiasta, va assessorar o va elaborar els guions de diversos documents que han recuperat per a la memòria aquells anys. Els seus volums dedicats a la història local o les seves aportacions a la història de la Garrotxa són autèntics referents obligats per a

Va saber convertir la història local en un bisturí per analitzar la societat olotina

JESÚS GUTIÉRREZ

>> **La seva passió per la Guerra Civil el va portar a fer una àmplia difusió del període. Aquí, durant el curs 2008-09, a l'IES Montsacopa.**

qualsevol estudi, com també *Els morts de la guerra civil a Olot*, una altra de les seves obres imprescindibles. Home pont entre diferents generacions, com ell mateix deia sovint, deixa acabada la biografia del seu pare.

>> Presentació del llibre *El gel de bany sobre l'esponja*, d'Edgar Illas, a Can Trinxeria, d'Olot (2003).

DAVID JUVANTENY

>> Presentació del llibre *Dictadura, República i Guerra Civil*, de Jordi Pujiula, a Can Trinxeria, d'Olot (2005).

QUIM ROCA

>> *Pregoner de les Festes del Tura*, amb tots els alcaldes d'Olot de la democràcia (2006).

Tots els camps de la cultura

No podem, però, reduir Jordi Pujiula al seu paper d'impulsor d'estudis històrics. La seva curiositat va fer que s'interessés gairebé per tots els camps de la cultura, excepte la pintura, com ell mateix repetia. Del seu pare va heretar la febre pel col·leccionisme: cromos, postals d'Olot, monedes, publicacions, documents (que en ocasions havia comprat a drapaires) i, en especial, cargols i mol·luscs d'arreu del món, entre altres. El seu component humanista el va portar a ser autor i actor (esporàdic) teatral durant els anys de joventut. La seva incursió en l'antropologia ens va donar *Bruixes, dimonis i follets de la Garrotxa*, una obra estimada per ell i encara ple-

nament vigent per conèixer el submón d'aquesta forma de cultura popular. Plenament decidit a fer conèixer tot el que coneixia, que era molt, va encapçal·lar els premis a treballs de recerca Salvador Reixach (a Santa Pau): creia que era necessari estimular la recerca des de baix. Home savi, la seva opinió era paraula d'autoritat en la majoria de debats històrics i culturals d'àmbit local. Va ser col·laborador a *L'Avenç*, *El*

Poeta fins al final, va tractar temes intimistes però carregats de fort contingut social i transcendent

Punt, la *Revista de Girona*... sense abandonar mai la seva activitat com a metge psiquiatre. També va ser membre de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya i va obtenir el Premi a l'Excel·lència Mèdica en Humanitats atorgat pel Consell de Col·legis de Metges de Catalunya. Era un home estimat, admirat i respectat també a la seva ciutat, on va ser homenatjat en els premis Ciutat d'Olot del 2000 i va obtenir el Premi d'Honor de la Ciutat d'Olot el 2004.

Poeta fins al final (havia aparegut un llibret amb la seva última producció pocs dies abans de la seva mort), influït per Celaya, Otero, Vallejo i Joan Oliver, va tractar temes intimistes però carregats de fort contingut social i

transcendent. Els seus darrers poemes al núm. 124 de *Senhal* són el seu testament i el millor acomiadament:

Ara vénen temps de dol,
de cerimònia.
Un amic et llegirà les excel·lències,
la gent a fora
(el local s'ha quedat petit),
i un temps trencat de pluja,
no poden escoltar.
Ben aviat
l'oblit escamparà les cendres.

Per sempre, Jordi.

Jesús Gutiérrez és vicepresident del Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca.

Un gran historiador

L'any 2000, Jordi Pujiula va ser merescudament homenatjat per l'organització dels premis Ciutat d'Olot. Amb aquell motiu es va editar un recull dels seus articles en forma de llibre, amb el títol *La guerra civil a Olot (1936-1939)*. El volum inclou textos sobre el Comitè de Milícies Antifeixistes, les col·lectivitzacions, la sanitat, la indústria dels sants, el cost humà de la guerra, els efectes dels bombardeigs, l'exili olotí de 1939 o la repressió franquista. Pujiula, al llarg de la seva vida, va estudiar com a historiador molts temes –des de l'obrerisme a la bruixeria, des de la premsa a la filatèlia, des del republicanisme al franquisme–, però, sense cap mena de dubte, el seu gran objecte d'anàlisi fou la Guerra Civil. Hi va dedicar nombrosos articles i llibres, entre els quals podem destacar *Els morts per la Guerra Civil a la Garrotxa (1936-1945)*, de 1993, escrit en col·laboració amb Ramon Girona i Carles Batlle, i *Dictadura, República i Guerra Civil*, de 2005, un dels volums de la col·lecció Quaderns d'Història d'Olot, editada per l'Ajuntament d'Olot i la Diputació de Girona, que vaig tenir l'honor de dirigir. El 1986 va prendre part en la preparació de l'exposició «La Guerra Civil a Olot».

Jordi Pujiula, a qui considero un mestre i una de les persones que més va influir en el fet que m'hagi dedicat professionalment a la història, va demanar-me un pròleg per al seu volum sobre l'Olot de 1936-1939, de l'any 2000. Per a mi va ser un gran honor i, per tal de correspondre a la seva amabilitat i gentilesa, vaig escriure el text «Construir un pont entre dues generacions». La idea de pont entre generacions sintetitzava, des del meu punt de vista, les aportacions principals de Jordi Pujiula a la història i a la cultura olotines. Ell mateix, en una entrevista publicada a la *Revista de Girona*, el 1999, parlava de la necessitat «de tirar un pont entre dues generacions». I ho va fer: posà en contacte la nostra generació amb la gran tradició cultural olotina dels anys 30, la dels germans Garganta, Gil Vidal, Antoni Planagumà o el primer Dr. Danés, el dels *Pretèrits olotins* (1937). Tots els olotins que al llarg de les últimes dècades d'una manera o una altra ens hem dedicat a la història li devem molt i molt.

La mort de Jordi Pujiula, historiador, però també professional de la medicina, poeta, autor de teatre, col·leccionista, activista cultural i intel·lectual, ens ha deixat –tal com ha escrit recentment Quim Domene en el poema *Imagina*– orfes.

Jordi Canal és historiador i professor a l'*École des Hautes Études en Sciences Sociales de París*.

JULI, FOTÒGRAF & EQUIP

>> Homenatge a Jordi Pujiula. Premis Ciutat d'Olot (2000).